

ROZHOVOR

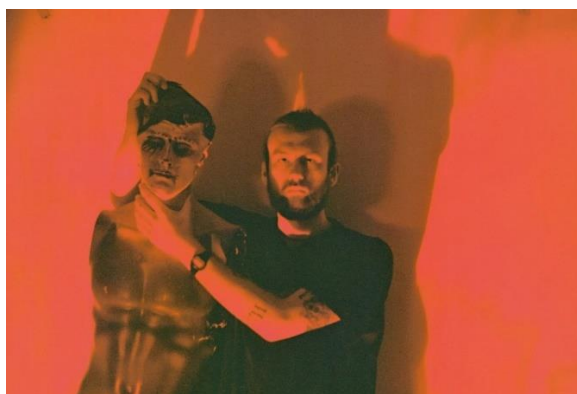
Neskôr môže na tej kope hnoja, čo do teba hodili, vyrásť niečo pekné

Zakaždým je milým prekvapením, keď sa z rázovitého a tak rudimentárneho kraja, akým Kysuce bezpochyby sú, vynorí nový a nezávislý talent. Kristián Grupač je práve takým, transversálne sa pohybujúcim talentom na pomedzí poézie a filmografie. V tvorivom tandeme s Andrejom Dlabáčom naplnil svoj autorský potenciál už niekoľkokrát a svojimi filmami konfrontoval Kysuckú kultúru.

Tvoje filmové začiatky?

Prvý sme natočili film *Bez ozvien*. Mali sme vtedy iba požičaný statív a notebook s programom na strih. Nemali sme však foťák, tobôž nie kameru či len pamäťovú kartu. Zvuk sme neriešili vôbec. Stano - Pilate nám len vytvoril zvukové atmosféry. Postupom času sa nazbierali kontakty a myšlienky sme spracovali tiež inak.

V začiatkoch to bolo výlučne iba o tom, že sme s Andrejom Dlabáčom (kamera) chceli veľmi tvoriť. Neriešili sme však ako spraviť jednotlivé veci. Prostriedky neboli žiadne. Herci boli naši kamaráti, ktorí boli každý piatok-sobotu pod vplyvom a my sme mohli točiť len cez víkendy. Ďalší, päťminútový film sme točili pol roka. Preto tam máme všetko: jar, jeseň, leto i zimu. Ale ustáli sme to.

Fotografia 1: Portrét

Prvý vydarený film?

Asi už spomínaný *Bez ozvien*, čo je film s mojimi básňami. Premietli sme ho i na literárnom festivale *Slovesná Jar* v Martine, kde mal prvú pozitívnu odozvu. Netušili sme čo robíme, ale vyšlo to. To bol asi ten zlom.

Fotografia 2: S kameramanom Andrejom Dlabáčom na natáčaní filmu *Svit nežnej irónie*

Film *Krásna*?

Film *Krásna* bol azda jediný, úplne nezávislý film. Na začiatku bola poviedka môjho otca. *Krásna* je komunitný film – Čadčania sa rozhodli, že natočia film. Obaja sme boli s Andrejom v Čadci a chceli sme ho natočiť doma. Je to taká klasická kysucká rodinka z miestnych pomerov. Možno preto sa film u nás tak páčil... Všetko je v ňom rýdzo kysucké, vrátane štábu, produkcie a podpory. S filmom sme absolvovali malé turné v Brne, Prahe, Košiciach, Bratislave a v Žiline. Dostal sa aj na festivaly na Slovensku a v Českej republike, je aj k vzhliadnutiu online.

Práve atribúty Kysúc a prepojenosť na miestnu komunitu ma v tých filmoch oslovila. Plánujete rozvíjať túto rovinu i naďalej?

Sú to doteraz naše najkrajšie filmárske časy, keď sme robili skutočne nezávislý film s horko-ťažko získanými financiami, s hercami-nehercami, či s ochotníkmi z Čadčianskeho divadla. Momentálne obaja študujeme na VŠMU a musíme vytvoriť omnoho viac a v kratšom čase. Preto nie je možné pracovať pol roka na niečom väčšom a komunitnom. Naďalej ale organizujeme v Čadci podujatia a chceme oživovať mŕtve kultúrne toky tohto kraja. Takisto sa doma chystáme

natáčať snímok *Manifest pohrdania*. V hlavných úlohách s Pavlom Olešňanom a Katarínou Sáčkovou. Sú to Čadčania študujúci herectvo v Banskej Bystrici.

Ovplyvnilo štúdium na VŠMU technickú stránku tvojich filmov či ich poetiku?

Musím sa pohybovať v istých smerniciach, a teda si nemôžem moc ulietavať. Vždy je však spôsob, ako zo zadania formálnej stránky filmu vyjsť a prispôbiť ho na svoj obraz. Nemyslím si, že by moje štúdium (z)menilo spôsob môjho vyjadrovania. Svoju víziu a poetiku sa mi darí vkladať do filmu stále. Chcem, aby ma bolo vidieť v každom snímku, pod ktorým som podpísaný.

Akú máš predstavu o svojom rukopise/poetike?

To je veľmi ťažká otázka. Kebyže sa to dá takto pekne rozpovedať, tak by tie filmy možno ani nemuseli existovať. To kľbko emócií, spomienok a skrumáz toho, čo ma niekde trápi sa snažím vždy vtiesnať do najmenšieho výrazového prostriedky, črty. Možno to veľakrát na prvý pohľad nie je vidieť, ale aj v najmenšom pohybe postavy sa môže odrážať niečo zo mňa. Píšem aj poéziu a vždy ma bavilo krotiť všetko, čo vybuchuje do menšej formy. Tému sa snažím vždy zminimalizovať. V mojich veciach nie je jasný naratív a moje postavy často nemajú jasný cieľ. Je to také trochu čadčianske. Prostredie Čadce je pre citlivého človeka veľmi determinujúce, keďže tu temnota panuje 364 dní v roku, nihil.

Tvoj pracovný postup?

Všetko záleží na projekte a na tom, čo si pýta samotná realizácia. Keď na niečom s Andrejom pracujeme, tak je všetko pripravené dôkladne do poslednej bodky. Naučili sme sa spolu komunikovať v priebehu rokov tak, že vieme vopred ako ten druhý bude pracovať. Pred časom sme točili na 16mm negatívny materiál a mali sme všetko absolútne pripravené. Všetko je o príprave! Samotné natáčanie je už len čerešnička.

Naposledy som točil v Prahe projekt s maliarom Jánom Bátorikom. Vychádzal som z *Dogmy 95*, čo je filmový manifest so súborom rôznych pravidiel. V tomto prípade bolo jedinou prípravou napísanie scenáru. Následne som na tri dni vycestoval za Bátorikom, ktorý mal scenár už prečítaný. Hodiny som ho točil ako maľuje. Vedel som, že s ním to nebude ako s hercom a že on bude ten, ktorý bude udávať tempo. Ja som bol len skrytá kamera. V tomto prípade som sa nevedel pripraviť. Čiže, ako som hovoril, všetko záleží na projekte.

Kritika

Snažím sa na ňu zvyknúť. Kritika je zakaždým veľmi dôležitá, ale záleží aj kto ju vysloví. Oboch nás „pigľujú“ odkedy sme začali tvoriť. Je skupina, ktorá nejakým spôsobom dielo ocení a je aj skupina, ktorá ho vždy skritizuje. To, čo počuješ zo seba nevymažeš. Možno ti to nedôjde hneď, ale časom sa nad tým začneš zamýšľať. Neskôr môže na tej kope hnoja, čo do teba hodili, vyrásť niečo pekné.

Autorská tréma?

Tréma je vždy, nervozita musí byť. Určitým spôsobom sa odhaľuješ, keď premietaš svoje dielo, na ktorom si dlho pracoval a do ktorého si sa vložil. Nikdy nevieš čo sa môže posrať. Pri

premiére filmu *Krásna* sme film rendovali tri minúty pred začiatkom a sála bola plná. Vtedy sme sa zapotili.

Naozaj to chceš zverejniť?

Veď to bol amatérsky film, ale to vieš...

Radšej premietaš film akademickej obci či bežným ľuďom?

Ľudí na akademickej pôde si hocičím nezískaš. Dôkladnejšie analyzujú to, s čím prichádzaš. Dá sa povedať, že keď premietaš film laikom, tak sú ti chyby ľahšie odpustené. Zvlášť ľudia v Čadci sú radi za to, že niekto niečo tvorí. Som rád za každú možnosť prezentovania a pred každým publikom.

Fotografia 3: Premiéra Krásna

Klišé?

V prvom rade by som sa chcel klišé vyhnúť. Zaznamenávať určitý stereotyp je tiež tenká hranica s klišé. Občas je ale stereotyp dosť výrazný a treba ho (z)dokumentovať. Nateraz neviem povedať, akým smerom sa budem uberať. Asi svojím vlastným... Som na škole a mám dosť priestoru na to, aby som sa hľadal a našiel v tej najčistejšej forme. Budujem si rukopis.

Vzťah hudby a filmu?

Hudba a zvuk celkovo je vo filme úplne rovnoprávny s obrazom. Netreba to podceňovať. Zdrojom inšpirácií je veľakrát samotná hudba. Na základe pocitu z hudby dokážem lepšie vyjadriť to, čo sa vo mne „miesi“. Je úplne geniálne, keď niekto dokáže vlastnou hudobnou

cestou vyjadriť môj *feel*. To je ale vzácna a výnimočná vec a záleží od vízie, ktorú mám. Pracoval som na filmoch (i na čítačkách mojich básní) s mladým skladateľom, Patrikom Kakom. Na spoluprácu s ním môžem povedať len toľko, že to bolo super. Do poslednej chvíle som nevedel s čím príde, ale vždy ma milo prekvapil. Má podobný spôsob nazerania na svet ako ja. Má také tie „čierne okuliare.“ Mám v pláne s ním ešte spolupracovať, ale nie vždy točím tak temný film, aby tam mohol urobiť hudbu Patrik Kako. (smiech)

Fotografia 4: Premiéra Krásna

Lákание ľahkého zárobku show biznisu, reklám?

Je samozrejmé, že by som sa rád tomu vyhol. Človek ale musí z niečoho žiť. Najkrajší možný scenár by bol, kebyže môžeme s Andrejom robiť nezávislý film neustále. To je náš sen. Nevieť, či je možné si to predstaviť na Slovensku. Dva roky dozadu by som ti povedal, že budem určite radšej hladovať. Občas ale hladujem a zisťujem, že to tak ľahké nie je. Skôr by som sa vydal cestou videoklipov, alebo by som šiel do niečoho, v čom je ešte zachovaná určitá miera kreativity. Videl som však aj dobré reklamy. Taký Roy Anderson robil také reklamy, že pozor!

Najlepší film „ever“?

Najlepší film „ever“ pre mňa je asi Jakubiskova Tisícročná včela.

Prípravil: Ondrej Veselý

Fotografia 1: Kristián Grupač. (autor fotografie: Hugo Činčala)

Fotografia 2: Grupač a Dlabač pri natáčaní (autor fotografie: Patrik Minár)

Fotografia 3, 4: (autor fotografie: Adela Najdeková)